

Elnök Úr! Rektorhelyettes Úr! Professzor Asszonyok és Urak!

Tisztelt Kollégák! Kedves Vendégeink!

Kedves Elsőéves Hallgatók!

Hölgyeim és Uraim!

Tisztelettel köszöntöm Önöket az ELTE Állam-és Jogtudományi Kara 355. tanévének megnyitóján!

Rendkívüli időkben tartjuk ezt az évnyitót. A COVID-19 járvány a ma élő generációk legnagyobb része számára nem ismert kihívásokat hozott, és most már biztonsággal állítható, ezek a kihívások rövid idő alatt nem fognak megszűnni. Rendkívüli időket élünk tehát, de egyetemünk és karunk szempontjából semmiképp sem példátlan időket. 355 év elegendően hosszú volt ahhoz, hogy világjárványok és pusztító háborúk jöjjenek és múljanak el újra a fejünk fölül.

Az egyetem és a jogi kar alapítását követően először a pestis volt gyakori vendég. Ez a betegség, mely bátran az emberiség leghalálosabb pandémiájának mondható, egészen 1795-ig okozott rendszeresen járványokat Magyarországon. A halálozások pestis idején 6–8-szoros emelkedést mutattak, de nem ritka a tizenkétszeres vagy ennél nagyobb emelkedés sem. A jogi kar 1667-es alapítását követően különösen az 1679-es, és a Rákóczi szabadságharcot követő 1709-1710-es pestisjárvány volt pusztító. Források szerint a Rákóczi szabadságharcot követő pestisben mintegy négyszázezren haltak meg, ötször annyian, mint a megelőző fegyveres konfliktusban. Bár a jogi karra gyakorolt hatásokról nem leltem fel forrást, biztosak lehetünk abban, hogy a járvány újabb és újabb visszatérései megakasztották az oktatást. Csak érdekességgént jegyzem meg, hogy ebben az időben a fegyveres konfliktusok is hatást gyakoroltak az oktatásra: egyetemünk Pázmány Péter által alapított első fakultása, a hittudományi kar 1644-től 1652-ig I. Rákóczi György felkelése, a svédek betörése, és a pestis miatt majdnem teljesen

szünetelt. Ragályok mellett még kétszer zavarta meg az egyetem működését a háború: 1663-ban a török közeledténél hírére szétszéledt a tanári kar és az egyetemi ifjúság, 1683-ban pedig Tököli hadai foglalták el Nagyszombatot is és több más jezsuitával szinte az egész hittudományi kart fogságba hurcolták, ami hat évre leállította az oktatást.

A XIX. században a kolera vette át a pestis helyét. Az első nagy kolerajárvány Magyarországon 1831-ben zajlott, és történetében szerepet játszott egyetemünk diáksága is. A vármegyékbe kolerabiztosokat küldtek – köztük Kossuth Lajost, akinek politikai karrierje innen datálódik – de a kolerabiztosok tevékenysége javarészt hatástalan volt a járvány ellen. Így több helyen lázadás tört ki. Az első összecsapás kirobbanása ugyanakkor egyetemünk diákjaihoz köthető. Pest-Budán ugyanis a Helytartótanács a kolera megfékezése érdekében lezáratta a hajóhidakat, és így a pesti egyetem szünetidőre hazainduló dunántúli diákjai nem tudtak átkelni a Dunán. 1831. július 17-én aztán a diákok a mesterlegényekkel összeszövetkezve néhány pofonnal és fenyegetésekkel elérték, hogy megnyissák számukra a hidat.

A következő, és a COVID 19 vírus megjelenéséig utolsó világméretű pandémia a spanyolnátha volt. Bár a hivatalos szervek intézkedésének megkezdése elhúzódott, de 1918 őszén az első intézkedések között zárták be az iskolákat. Az egyetemekre ugyanakkor nem vonatkozott általános jelleggel a bezárás. A Jogtudományi Kar Kari Tanácsa folyamatosan ülésezett, és jegyzőkönyveik nem említik a járványt, szinte mintha az nem is létezett volna. Előadások viszont elmaradtak, ennek oka a politikai események fordulatai voltak. Így például a Kari Tanács 1918. november 4-én tartott rendkívüli ülésén, négy nappal az őszi forradalom vége és Tisza István meggyilkolása után elhangzott, hogy az előadások azért nem kezdődhetnek meg, mert:

„Turbulens elemek az utcáról befurakodva az előadási termekbe a mostani mozgalmas időkben könnyen zavarokat okozának, ezért óhajtja az egyetem

közbenjárását a miniszternél abban az irányban, hogy a közrend szempontjából egy időre halassza el az előadások megkezdését.”

Kedves Kollégák!

Mi szerencsésnek mondhatjuk magunkat, hogy a koronavírus járvány lényegesen kisebb zökkenőt okozott a munkánkban, mint bármely korábbi, hasonló nagyságrendű, világrengető esemény. A korábbi korokkal ellentétben a digitális oktatási eszközök rendelkezésünkre álltak, és ami a legfontosabb, azokat már korábban is aktívan használta sok oktató. Ennek köszönhető, hogy a veszélyhelyzet elrendelését követően egy hét alatt át tudtunk állni az online oktatásra, és később meg tudtuk szervezni a vizsgák online letételét is.

Külön szeretném megköszönni a segítséget azoknak a kollégáinknak, akik előbbre jártak ezekben a technológiákban, és azok ismeretét megosztották mindenkivel. Hálás vagyok minden kollégámnak azért, hogy vállalták az új kihívásokat. És büszke vagyok hallgatóinkra, akik a kényszerű izolációban, a képernyő előtt ülve, sokszor számukra új felületeken és módszerekkel sikeresen teljesítették a szemesztert, letették vizsgáikat, illetve a záróvizsgákat. Felemelő volt számomra ebben az egyetemi közösségben dolgozni az elmúlt fél évben. Bízom benne, hogy az együtt megélt közösségi élmény és az ennek hatására felszabadult kreatív energiák kitartanak ebben a szemeszterben is, még ha néha nehéz is megőrizni derűnket és nyitottságunkat, ahogy egyre tovább marad velünk a vírus.

Kedves Elsőéves Hallgatók!

Az Önök helyzete ma különösen nehéz. A gimnázium utolsó hónapjait, az érettségire való felkészülést online eszközökön keresztül kellett lefolytatniuk, és hiányoztak a gimnázium utolsó időszakának közösségi élményei is. A felvételik során sokan csalódással tapasztalhatták azt is, hogy soha nem látott magasságba

szökkent az állami támogatáshoz szükséges ponthatár. Az első éves tanévnyitójuk idején pedig rekord magasságban van az új koronavírusos fertőzéseknek a száma, ami sötét árnyékot vet a most kezdődő szemeszterre, különösen arra, vajon tudnak-e személyes egyetemi élményeket is gyűjteni, vagy újra a szoba négy fala közé szorulva, képernyőn keresztül tanulnak-e.

Minden nehézségre nem tudunk megoldást kínálni. Azt szeretnénk azonban, hogy a nehézségek a lehető legkisebbek legyenek, és adottak legyenek a feltételek ahhoz, hogy Önök a lehetőségekhez képest maximális teljesítményt nyújtsanak a tanulmányaik során. Nem csak az oktatásban és a tudományos teljesítményben szeretnénk az ország első egyeteme lenni, hanem abban is, hogy biztosítsuk hallgatóink jóllétét.

Ennek jegyében a felvételi pontszámok ismertetését követően haladéktalanul ún. „felező” ösztöndíjat hirdettünk, mely azoknak az önköltséges hallgatóknak ad jelentős anyagi támogatást, akik csak kevéssel maradtak el az állami támogatáshoz szükséges ponthatártól. Az ösztöndíj pályázati felhívása hamarosan megjelenik. Hosszú évek óta működik emellett a Lippay Alapítvány, ami elsősorban, tehetséges, de kevésbé jómódú és hagyományosan túlnyomórészt vidéki hallgatók egy részének vállalja át a tandíját.

Ami az oktatás szervezését illeti a pandémia idején, olyan tanrendet igyekeztünk kialakítani, ami a lehető legtöbb személyes kontaktust biztosítja a lehető legnagyobb biztonság mellett. Az így kialakított hibrid rendszerben a tervek szerint a szemináriumokat és az idegen nyelvű órákat tartjuk személyesen, de a kis létszámú csoportokat nagy előadókba helyezzük el, így biztosítva a távolságtartást. Az előadásokat személyes jelenléttel nem tartjuk meg, de előre felvesszük, és hozzáférhetővé tesszük. A fakultatív tárgyak végül valós időben, online lesznek megtartva.

Már most jeleznem kell: könnyen lehet, hogy a járványügyi helyzet felülírja a terveinket, és egyes csoportokban, vagy akár az egész karon, átmenetileg, vagy

akár az egész szemeszterre át kell térjünk újra az online oktatásra. Együtt dolgozunk az egyetem vezetésével és a járványügyi hatóságokkal azért, hogy ezt el lehessen kerülni. Ha azonban mégis újra bekövetkezik az online átállás, minden szemináriumot és fakultációt az eredetileg megadott időben online, Teams-en vagy esetleg Zoom-on meg fogunk tartani, senkit sem érhet így hátrány.

Kedves Kollégák! Kedves Vendégeink!

A jog egyik fő feladata az érdekek igazságos kiegyenlítése. Ez a feladat nyilvánvaló a polgári jogban, ahol a magánfelek érdekei között kell a különféle szerződéses vagy éppen családi viszonyokban egyensúlyt teremteni. Ugyanígy nyilvánvaló az érdekkiegyenlítés a nemzetközi emberi jogok vagy az alkotmányjog birodalmában, ahol az egyén és a közösség érdekeit kell egymással szembe állítani és súlyozni. De még a büntetőjogtól sem áll távol az érdekek mérlegelése, ami mind a büntető tényállások megfogalmazását, mind pedig a büntetési tételeket befolyásolja.

A koronavírus járvány a jognak ezt az érdekkiegyenlítő szerepét helyezi előtérbe. A vírus elleni járványügyi védekezés szükségszerűen szabadságjogokat és vagyoni értékű jogokat korlátozhat. A jogász feladata ebben a rendkívüli helyzetben a köz jogos érdeke és az egyén jogai közötti kényes egyensúly megtalálása. Ehhez nem csak a pozitív jog értő ismerete szükséges, hanem a nemzetközi, jogösszehasonlító példákban való jártasság, és mindenekelőtt pontos, mérlegelő, problémaorientált jogászai gondolkodás. Az ELTE ÁJK oktatói évről évre arra vállalkoznak, hogy ezt a tudást és ezeket a jogászai készségeket átadják a hallgatóknak. Idén sem lesz ez másként. Ennek a jegyében nyitom meg az ELTE Állam és Jogtudományi Karának 355. tanévét.

Köszönöm a megtisztelő figyelmüket!

Budapest, 2020. szeptember 7.